WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 16 października 2008 r.*

W sprawie C-313/07

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (Hiszpania) postanowieniem z dnia 26 czerwca 2007 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 5 lipca 2007 r., w postępowaniu:

Kirtruna SL,

Elisa Vigano

przeciwko

Red Elite de Electrodomésticos SA,

Cristina Delgado Fernández de Heredia,

* Język postępowania: hiszpański.

Sergio Sabini Celio,

Miguel Oliván Bascones, działającym w charakterze syndyków masy upadłości Red Elite de Electrodomésticos SA**,**

Electro Calvet SA,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes izby, T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász i J. Malenovský (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,
sekretarz: R. Grass,

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Kirtruna SL przez J.O. Mireta Corretgé, abogado,

— w imieniu E. Vigano przez M. Moralesa Sabalete, abogado, oraz C. Garcię Girbés, procuradora,

— w imieniu Red Elite de Electrodomésticos SA przez A. Carreña Leóna, abogado, oraz M. Praderę Rivero, procuradora,

— w imieniu Tesorería General de la Seguridad Social przez Alcaraza Garcię de la Barrerę, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu hiszpańskiego przez M. Muñoza Péreza, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez J. Enegrena oraz R. Vidala Puiga, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 i 5 dyrektywy Rady 2001/23/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów (Dz.U. L 82, s. 16).

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania w sprawie eksmisji z lokali handlowych położonych w Sitges pod Barceloną, wszczętego na wniosek spółki Kirtruna SL (zwanej dalej „Kirtruną") i E. Vigano, ich właścicieli i wynajmujących, przeciwko Red Elite de Electrodomésticos SA (zwanej dalej „Red Elite de Electrodomésticos"), jej syndykom masy upadłości i Electro Calvet SA (zwanej dalej „Electro Calvet").

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Motyw 3 dyrektywy 2001/23 stanowi, że „konieczne jest zapewnienie ochrony pracowników w przypadku zmiany pracodawcy, w szczególności zapewnienie przestrzegania ich praw".

4 Zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy:

„Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do każdego przypadku przejęcia przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa, zakładu, przez innego pracodawcę w wyniku prawnego przeniesienia własności lub łączenia".

5 Artykuł 2 dyrektywy 2001/23 stanowi:

„1. Do celów niniejszej dyrektywy:

a) »zbywający« oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która w związku z przejęciem w rozumieniu art. 1 ust. 1 przestaje być pracodawcą w odniesieniu do przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu;

b) »przejmujący« oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która z powodu przejęcia w rozumieniu art. 1 ust. 1 staje się pracodawcą w odniesieniu do przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu;

[…]

2. Niniejsza dyrektywa nie narusza ustawodawstwa krajowego w odniesieniu do definicji umowy o pracę lub stosunku pracy.

[…]”.

6 Artykuł 3 tej dyrektywy przewiduje:

„1. Prawa i obowiązki zbywającego wynikające z umowy o pracę lub stosunku pracy istniejącego w momencie przejęcia, przechodzą, w wyniku tego przejęcia, na przejmującego.

[…]”.

7 Zgodnie z art. 4 ust. 1 tej dyrektywy:

„Przejęcie przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu nie stanowi samo w sobie podstawy do zwolnienia, czy to przez zbywającego, czy przejmującego. Postanowienie to nie stoi na przeszkodzie zwolnieniom z powodów ekonomicznych, technicznych lub organizacyjnych, powodujących zmiany w stanie zatrudnienia”.

8 Artykuł 5 dyrektywy 2001/23 stanowi:

„1. O ile państwa członkowskie nie ustalą inaczej, art. 3 i 4 nie mają zastosowania do jakiegokolwiek przejęcia przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu, jeżeli wobec zbywającego prowadzone jest postępowanie upadłościowe lub inne podobne postępowanie, wszczęte w celu likwidacji aktywów zbywającego i jeżeli znajduje się on pod nadzorem właściwego organu publicznego (którym może być likwidator, upoważniony przez właściwy organ publiczny).

2. Jeżeli art. 3 i 4 mają zastosowanie w przypadku przejęcia w trakcie postępowania upadłościowego, wszczętego w stosunku do zbywającego (bez względu na to, czy postępowanie takie zostało wszczęte w celu likwidacji aktywów zbywającego) i takie postępowanie podlega nadzorowi właściwego organu publicznego (którym może być likwidator, upoważniony przez właściwy organ publiczny), państwo członkowskie może ustalić; że:

a) niezależnie od postanowień art. 3 ust. 1, długi zbywającego, powstałe w związku z jakąkolwiek umową o pracę lub stosunkiem pracy, wymagalne przed przejęciem lub przed wszczęciem postępowania upadłościowego, nie są przenoszone na przejmującego, pod warunkiem, że takie postępowanie powoduje na podstawie ustawodawstwa państwa członkowskiego uruchomienie ochrony co najmniej równorzędnej do tej, która jest przewidziana w przypadkach objętych zakresem dyrektywy Rady 80/987/EWG z dnia 20 października 1980 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich dotyczących ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy [Dz.U. L 283, s. 23].

[…]”.

Uregulowania krajowe

9 Przeniesienie przedsiębiorstwa jest uregulowane królewskim dekretem ustawodawczym 1/1995 z dnia 24 marca 1995 r. w sprawie zatwierdzenia nowego brzmienia ustawy dotyczącej regulaminu pracowniczego (Estatuto de los Trabajadores, BOE nr 75 z dnia 29 marca 1995 r., s. 9654), w brzmieniu wynikającym z ustawy 12/2001 z dnia 9 lipca 2001 r. (BOE nr 164 z dnia 10 lipca 2001 r., s. 24890, zwanego dalej „regulaminem pracowniczym").

10 Artykuł 44 ust. 1 tego regulaminu przewiduje:

„Przejęcie przedsiębiorstwa, zakładu bądź niezależnej jednostki produkcyjnej tego przedsiębiorstwa nie prowadzi automatycznie do zakończenia stosunku pracy; nowy pracodawca wstępuje w prawa i obowiązki poprzedniego pracodawcy z tytułu umowy o pracę i zabezpieczenia społecznego, w tym zobowiązania emerytalne, na warunkach przewidzianych przez właściwe przepisy szczególne, a ogólnie we wszystkie obowiązki w dziedzinie dodatkowej ochrony socjalnej, jakich podjął się zbywający".

11 Jednakże zgodnie z art. 57 bis regulaminu pracowniczego, w postępowaniu upadłościowym mają zastosowanie szczególne warunki przewidziane w ustawie 22/2003 z dnia 9 lipca 2003 r. o prawie upadłościowym (Ley Concursal, BOE nr 164 z dnia 10 lipca 2003 r., s. 26905, zwanej dalej „prawem upadłościowym") w przypadku zbiorowych: zmiany, zawieszenia lub wygaśnięcia umów o pracę i przejęcia przedsiębiorstwa.

12 Prawo upadłościowe przewiduje dwa sposoby zakończenia postępowania upadłościowego, tj. ugodę lub likwidację. W fazie likwidacji mają zastosowanie art. 148 i 149 tej ustawy, które przewidują inny reżim prawny w zależności od tego, czy został sporządzony i zatwierdzony plan likwidacyjny.

13 Zgodnie z art. 149 tej ustawy:

„1. Jeżeli plan likwidacyjny nie został zatwierdzony lub ewentualnie dla elementów nieprzewidzianych takim planem czynności likwidacyjne wykonywane są według następujących zasad:

a) ogół zakładów, przedsiębiorstw lub jakichkolwiek jednostek produkcyjnych lub usługowych należących do dłużnika zostanie wydzielony jako całość, chyba że sąd w następstwie sprawozdania syndyka uzna, że bardziej korzystne dla interesów ogółu wierzycieli będzie ich podział lub osobne spieniężenie wszystkich jego składników lub niektórych z nich. […]

2. Gdy w następstwie zbycia, o którym mowa w ust. 1 lit. a), jednostka gospodarcza zachowuje swoją tożsamość, rozumianą jako ogół środków zorganizowanych w celu prowadzenia działalności gospodarczej podstawowej lub dodatkowej, dla celów prawa pracy uważa się, że ma miejsce przejęcie przedsiębiorstwa. W takim przypadku sąd może wyrazić zgodę na to, by nabywca nie przejmował części zobowiązań płacowych lub odszkodowawczych powstałych przed wyodrębnieniem, które przejmie Fondo de Garantía Salarial (fundusz gwarantowanych świadczeń pracowniczych) zgodnie z art. 33 regulaminu pracowniczego. […]”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

14 Red Elite de Electrodomésticos jest przedsiębiorstwem handlowym, którego główną działalność stanowi sprzedaż sprzętu elektrycznego gospodarstwa domowego. Przed wszczęciem postępowania przed sądem krajowym Red Elite de Electrodomésticos posiadała ponad 40 sklepów i zatrudniała ponad 400 osób.

15 W 2005 r. Red Elite de Electrodomésticos złożyła wniosek o otwarcie postępowania upadłościowego do Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona. Mimo opracowania różnych planów naprawczych i zaproponowania ugody wierzycielom ci ostatni odrzucili je.

16 Orzeczeniem z dnia 12 czerwca 2006 r. została zatem otwarta faza likwidacji.

17 Równocześnie z otwarciem fazy likwidacji postanowieniem z dnia 12 czerwca 2006 r. postanowiono bezpośrednio przenieść część sklepów i innych zakładów Red Elite de Electrodomésticos na Electro Calvet, która przejęła umowy 127 pracowników oraz 27 zakładów, zobowiązując się do utrzymania tych umów o pracę. Postanowienie stanowiło w szczególności, że likwidacja dotyczy wyłącznie przeniesienia aktywów spółki w likwidacji, natomiast wszelkiego rodzaju pasywa nadal obciążały spółkę w likwidacji, oraz że jedyne zobowiązania, jakie prawnie można przypisać Electro Calvet to te, które wynikają z przejęcia umów o pracę, o którym mowa w art. 149 prawa upadłościowego. Wreszcie, na podstawie tego postanowienia przeniesienie części produkcyjnej przedsiębiorstwa zostało uzależnione od jednoczesnego przestrzegania ewentualnych praw wynajmujących dane pomieszczenia w związku z prawami przyznanymi tym rozstrzygnięciem na rzecz Electro Calvet i podmiotów trzecich w zakresie działalności gospodarczej.

18 Kirtruna i E. Vigano są właścicielami lokali handlowych położonych w Sitges pod Barceloną i wynajętych Red Elite de Electrodomésticos, która wykorzystywała je na siedzibę jednego z jej sklepów. Sklep ten był częścią jednostki produkcyjnej przeniesionej na Electro Calvet na podstawie ww. postanowienia z dnia 12 czerwca 2006 r., zatem spółka ta przejęła lokale tego sklepu.

19 W następstwie tego postanowienia Kirtruna i E. Vigano złożyły do sądu krajowego wniosek o eksmisję z powodu nieuprawnionego przeniesienia umowy najmu przeciwko Red Elite de Electrodomésticos, jej syndykom masy upadłości i Electro Calvet. Twierdzą one, że na podstawie umowy najmu powinny wyrazić zgodę na przeniesienie najmu oraz że żaden przepis prawny nie zobowiązuje ich do zaakceptowania jego przeniesienia na Electro Calvet.

20 Artykuł 32 ustawy 29/1994 z dnia 24 listopada 1994 r. w sprawie umów najmu i dzierżawy na obszarach miejskich (Ley de Arrendamientos Urbanos, BOE nr 282 z dnia 25 listopada 1994 r., s. 36129) ustalił wprawdzie jako zasadę ogólną, że najemca może przenieść umowę najmu lokalu handlowego bez konieczności uzyskania zgody wynajmującego. Jednakże stosowanie tego przepisu jest wyraźnie wyłączone dla spornych umów najmu, które stanowią, że jakiekolwiek przeniesienie umowy wymaga zgody wynajmującego i że w braku takiej zgody może on żądać rozwiązania umowy.

21 Sąd krajowy jest zdania, że uwzględnienie wniosku o eksmisję spowoduje zobowiązanie Elektro Calvet do opuszczenia lokali i zaprzestania działalności, co może skutkować wygaśnięciem umów o pracę na szkodę pracowników danego sklepu.

22 W tym względzie dąży on do ustalenia wpływu dyrektywy 2001/23 na przeniesienie aktywów pomiędzy Red Elite de Electrodomésticos a Electro Calvet.

23 W tych okolicznościach Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy gwarancję, że przejmujący, który nabywa przedsiębiorstwo w upadłości lub jednostkę produkcyjną tego przedsiębiorstwa, nie odpowiada za zadłużenie wynikłe z umów o pracę lub stosunków pracy, jeżeli postępowanie upadłościowe powoduje uruchomienie ochrony co najmniej równorzędnej do tej, która jest przewidziana w dyrektywach wspólnotowych, należy rozumieć jako dotyczącą wyłącznie zobowiązań bezpośrednio związanych z umowami o pracę lub stosunkami pracy, czy też, w kontekście pełnej ochrony praw pracowniczych i utrzymania zatrudnienia, gwarancja ta powinna obejmować również inne umowy, niebędące ściśle umowami o pracę, lecz dotyczące lokali, w których prowadzona jest działalność przedsiębiorcy lub określonych środków lub narzędzi produkcji niezbędnych do kontynuowania tej działalności?

2) W tym samym kontekście gwarancji praw pracowniczych, czy nabywca jednostki produkcyjnej może uzyskać gwarancję sądu prowadzącego postępowanie upadłościowe i dokonującego przysądzenia nie tylko w odniesieniu do uprawnień wynikających z umów o pracę, ale również innych umów lub zobowiązań upadłego niezbędnych dla zapewnienia kontynuacji działalności?

3) Czy ten, kto nabywa przedsiębiorstwo w upadłości lub jego jednostkę produkcyjną, zobowiązując się do utrzymania wszystkich lub niektórych umów o pracę i przejmując wynikające z nich zobowiązania, uzyskuje gwarancję, że nie będzie można żądać od niego spełnienia lub przenieść na niego innych zobowiązań zbywającego związanych z umowami lub stosunkami, w które wstąpił, w szczegól-

ności podatkowych lub wynikających z zadłużenia wobec instytucji zabezpieczenia społecznego, lub praw, jakie mogą być wykonywane przez uprawnionych i zobowiązanych z umów zawartych przez upadłego i przeniesionych na nabywcę jako całość lub w postaci jednostki produkcyjnej?

4) Reasumując, czy dyrektywę 23/2001, w części dotyczącej przenoszenia jednostek produkcyjnych lub przedsiębiorstw, co do których w trybie sądowym lub administracyjnym orzeczono niewypłacalność i likwidację, można rozumieć w ten sposób, że zezwala ona na ochronę nie tylko umów o pracę, ale także innych umów, mogących mieć bezpośredni wpływ na utrzymanie umów o pracę?

5) Na koniec, czy redakcja art. 149 ust. 2 prawa upadłościowego, w części dotyczącej przejęcia przedsiębiorstwa, nie jest sprzeczna z art. 5 ust. 2 lit. a) ww. dyrektywy 23/2001 w zakresie, w jakim przejęcie przenosi na przejmującego zobowiązania upadłego lub niewypłacalnego wynikające z umów o pracę i z umowami tymi związane, w szczególności zadłużenie wobec instytucji zabezpieczenia społecznego, jakie mogło ciążyć na upadłym?".

W przedmiocie dopuszczalności

24 W swoich uwagach Komisja Wspólnot Europejskich i E. Vigano wyraziły wątpliwości w przedmiocie dopuszczalności pytań prejudycjalnych, które ich zdaniem nie są użyteczne dla rozstrzygnięcia sporu przed sądem krajowym.

25 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem procedura ustanowiona przez art. 234 WE jest instrumentem współpracy pomiędzy Trybunałem a sądami krajowymi, dzięki któremu Trybunał zapewnia wytyczne wykładni prawa wspólnotowego, które są im niezbędne dla rozstrzygnięcia zawisłego przed nimi sporu (zob. w szczególności wyroki: z dnia 16 lipca 1992 r. w sprawie C-83/91 Meilicke, Rec. s. I-4871, pkt 22; z dnia 5 lutego 2004 r. w sprawie C-380/01 Schneider, Rec. s. I-1389, pkt 20).

26 W ramach tej współpracy tylko do sądu krajowego, który rozstrzyga spór i który powinien przyjąć odpowiedzialność za sądowe rozstrzygnięcie, jakie zostanie wydane, należy ocena, w świetle szczególnych okoliczności sprawy, zarówno konieczności uzyskania orzeczenia w trybie prejudycjalnym dla wydania wyroku, jak i znaczenia pytań przedstawionych Trybunałowi. Jeśli zatem przedstawione pytania dotyczą wykładni prawa wspólnotowego, Trybunał co do zasady zobowiązany jest do udzielenia na nie odpowiedzi (ww. wyrok w sprawie Schneider, pkt 21 i przytoczone tam orzecznictwo).

27 Wynika z tego, że pytania dotyczące wykładni prawa wspólnotowego, z którymi zwrócił się sąd krajowy w ramach stanu faktycznego i prawnego, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny i którego prawidłowość nie podlega ocenie przez Trybunał, korzystają z domniemania pozostawania w związku ze sprawą. Odmowa wydania orzeczenia w trybie prejudycjalnym, o które wnioskował sąd krajowy, jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa wspólnotowego, o którą wnioskowano, nie ma żadnego związku z rzeczywistością lub przedmiotem sporu przed sądem krajowym, lub gdy problem jest natury hipotetycznej, lub gdy Trybunał nie dysponuje elementami stanu faktycznego albo prawnego, które są konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na pytania, które zostały mu przedstawione (zob. w szczególności wyroki: z dnia 5 grudnia 2006 r. w sprawach połączonych C-94/04 i C-202/04 Cipolla i in., Zb.Orz. s. I-11421, pkt 25; z dnia 7 czerwca 2007 r. w sprawach połączonych od C-222/05 do C-225/05 van der Weerd i in., Zb.Orz. s. I-4233, pkt 22).

28 Po pierwsze, Komisja kwestionuje dopuszczalność pytania piątego z powodu jego hipotetycznej natury. Przyjmując, że spór przed sądem krajowym nie dotyczy zobowiązań przejmującego związanych bezpośrednio lub pośrednio z umowami

o pracę, dla tego sporu jest pozbawione znaczenia dążenie do wyjaśnienia, czy art. 5 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2001/23 sprzeciwia się przepisowi takiemu jak art. 149 ust. 2 prawa upadłościowego, który przewiduje przeniesienie takich zobowiązań na przejmującego.

29 Ten argument w kwestii dopuszczalności dotyczy również pytania trzeciego. W istocie, poprzez pytania trzecie i piąte sąd krajowy zasadniczo dąży do ustalenia, czy art. 5 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2001/23 należy interpretować w ten sposób, że gdy podmiot gospodarczy nabywa przedsiębiorstwo w upadłości, zobowiązując się do utrzymania umów o pracę z danymi pracownikami i przejmując wynikające z tych umów zobowiązania, przepis ten wymaga, aby nie można było żądać od niego spełnienia innych zobowiązań zbywającego związanych z tymi umowami, w szczególności podatkowych lub wynikających z zadłużenia wobec instytucji zabezpieczenia społecznego.

30 Należy stwierdzić, że przedmiotem sporu przed sądem krajowym są wnioski o eksmisję najemcy lokali handlowych. Natomiast akta nie pozwalają na potwierdzenie, że sąd krajowy rozstrzyga spór, który dotyczy istnienia lub zakresu wstąpienia w zobowiązania dotyczące umów o pracę, takie jak należności podatkowe lub wynikające z zadłużenia wobec instytucji zabezpieczenia społecznego.

31 Skoro zatem pytania trzecie i piąte nie dotyczą stosunku prawnego pomiędzy wynajmującymi i najemcami lokali handlowych, lecz ewentualnego przeniesienia tych obowiązków dotyczących umów o pracę, w oczywisty sposób nie mają one znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu przed sądem krajowym.

32 Wynika z tego, że pytania trzecie i piąte mają charakter hipotetyczny, a zatem nie są dopuszczalne.

33 Po drugie, E. Vigano twierdzi, że pytania prejudycjalne są niedopuszczalne na tej podstawie, iż sąd krajowy nie ustalił prawidłowo okoliczności faktycznych leżących u podstaw zawisłego przed nim sporu. Ponadto nie są one istotne dla tego sporu, ponieważ w niniejszej sprawie dyrektywa 2001/23 nie ma zastosowania, a zatem nie stanowi istotnej podstawy dla jego rozstrzygnięcia. Spór ten należy rozstrzygnąć wyłącznie na podstawie prawa hiszpańskiego.

34 W tym względzie z orzecznictwa wynika, że domniemanie znaczenia pytań prejudycjalnych nie może zostać obalone przez sam fakt, iż jedna ze stron postępowania przed sądem krajowym podważa określone okoliczności, których prawidłowość nie podlega ocenie Trybunału, a od których zależy określenie przedmiotu sporu (ww. wyroki: w sprawach połączonych Cipolla i in., pkt 26; w sprawie van der Weerd i in., pkt 23).

35 Wbrew temu, co twierdzi E. Vigano, wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie może zatem zostać uznany za niedopuszczalny tylko na tej podstawie, że sąd oparł się na rzekomo błędnych okolicznościach faktycznych.

36 Należy też odrzucić drugi argument dotyczący niedopuszczalności powołany przez E. Vigano. Jak wynika z motywu 3 i art. 3 dyrektywy 2001/23, jej celem jest ochrona pracowników w przypadku zmiany pracodawcy, w szczególności zapewnienie przestrzegania ich praw. Spór przed sądem krajowym dotyczy właśnie przeniesienia przedsiębiorstwa pomiędzy dwiema osobami prawnymi i przeniesienie to może zagrażać sytuacji ich pracowników.

37 Gdyby Electro Calvet była zobowiązana do opuszczenia pomieszczeń będących przedmiotem sporu przed sądem krajowym w wyniku przeniesienia jednostki gospodarczej Red Elite de Electrodomésticos, mogłaby zostać zmuszona do zaprzestania działalności tej jednostki, co mogłoby spowodować wygaśnięcie umów

o pracę na szkodę zainteresowanych pracowników. Uwzględniając cel dyrektywy 2001/23, sytuacja będąca przedmiotem postępowania przed sądem krajowym nie jest w oczywisty sposób wyłączona z zakresu stosowania tej dyrektywy.

38 W tych okolicznościach nie można podtrzymać podnoszonego przez E. Vigano zarzutu niedopuszczalności na podstawie braku zastosowania przepisów dyrektywy 2001/23 w sporze przed sądem krajowym.

W przedmiocie pytań pierwszego, drugiego i czwartego

39 W pytaniach tych, które należy przeanalizować łącznie, sąd krajowy zasadniczo dąży do ustalenia, czy w przypadku przejęcia przedsiębiorstwa art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/23 wymaga utrzymania umowy najmu lokalu handlowego zawartej przez zbywającego przedsiębiorstwo z osobą trzecią, jeżeli rozwiązanie tej umowy może spowodować rozwiązanie umów o pracę przeniesionych na przejmującego.

40 Na wstępie należy stwierdzić, że niezależnie od odstępstwa przewidzianego w art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23, art. 3 tej dyrektywy ma regulować sytuację taką jak ta w postępowaniu przed sądem krajowym. W istocie z przepisów krajowych wynika, że reguły transponujące ten przepis co do zasady mają zastosowanie do przejęcia przedsiębiorstwa, gdy zbywający jest objęty postępowaniem upadłościowym takim jak to wszczęte przeciwko Red Elite de Electrodomésticos.

41 Brzmienie art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/23, cytowane w pkt 6 niniejszego wyroku, wyraźnie stanowi, że to prawa i obowiązki zbywającego wynikające z „umowy o pracę lub stosunku pracy" przechodzą na przejmującego. Jak też wynika z art. 2 ust. 1 tej dyrektywy, umowa o pracę lub stosunek pracy zakładają według tej dyrektywy istnienie stosunku prawnego pomiędzy pracodawcami a pracownikami, mając na celu regulację warunków pracy. Umowa najmu nie wykazuje takiego charakteru, ponieważ ustanawia stosunek prawny pomiędzy wynajmującym a najemcą, mając na celu regulację warunków najmu.

42 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że w przypadku przejęcia przedsiębiorstwa art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/23 nie wymaga utrzymania umowy najmu lokalu handlowego zawartej przez zbywającego przedsiębiorstwo z osobą trzecią.

43 Wprawdzie, jak zostało powiedziane w pkt 36 niniejszego wyroku, celem dyrektywy 2001/23 jest ochrona pracowników w przypadku zmiany pracodawcy, w szczególności zapewnienie przestrzegania ich praw. Jednakże ich stosunki pracy mogą być zagrożone w okolicznościach takich jak te będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym. W przypadku braku automatycznego przejęcia umowy najmu istnieje bowiem ryzyko, że przejmujący przedsiębiorstwo będzie zobowiązany do opuszczenia pomieszczeń, zaprzestania działalności, a tym samym rozwiązania umów o pracę z zainteresowanymi pracownikami.

44 Jednakże konieczność osiągnięcia tego celu ochrony pracowników nie może prowadzić do zakwestionowania jednoznacznego brzmienia art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/23 i zagrażać prawom osób trzecich nieuczestniczących w operacji przejęcia przedsiębiorstwa, nakładając na nie obowiązek wzięcia na siebie automatycznego przejęcia umowy najmu, który to obowiązek nie jest wyraźnie przewidziany przez tę dyrektywę.

45 Wniosek ten znajduje ponadto potwierdzenie w art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/23. Przepis ten stanowi, że przejęcie przedsiębiorstwa nie stanowi samo w sobie podstawy do zwolnienia, czy to przez zbywającego, czy przejmującego, jednakże nie stoi na przeszkodzie zwolnieniom z powodów ekonomicznych, technicznych lub organizacyjnych, powodujących zmiany w stanie zatrudnienia.

46 W okolicznościach takich jak w sprawie przed sądem krajowym ewentualne wygaśnięcie umów o pracę nie wynikałoby jedynie z przejęcia przedsiębiorstwa. Byłoby ono spowodowane przez okoliczności dodatkowe, takie jak brak porozumienia pomiędzy przejmującym a wynajmującymi w przedmiocie nowej umowy najmu, brak możliwości znalezienia innego lokalu handlowego lub brak możliwości przeniesienia pracowników do innych sklepów. Okoliczności te mogą być zakwalifikowane do powodów ekonomicznych, technicznych lub organizacyjnych w rozumieniu art. 4 ust. 1.

47 W świetle powyższego na pytania pierwsze, drugie i czwarte należy odpowiedzieć w ten sposób, że w przypadku przejęcia przedsiębiorstwa art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/23 nie wymaga utrzymania umowy najmu lokalu handlowego zawartej przez zbywającego przedsiębiorstwo z osobą trzecią, mimo że rozwiązanie tej umowy może spowodować wygaśnięcie umów o pracę przeniesionych na przejmującego.

W przedmiocie kosztów

48 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem

należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

W przypadku przejęcia przedsiębiorstwa art. 3 ust. 1 dyrektywy Rady 2001/23/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów nie wymaga utrzymania umowy najmu lokalu handlowego zawartej przez zbywającego przedsiębiorstwo z osobą trzecią, mimo że rozwiązanie tej umowy może spowodować wygaśnięcie umów o pracę przeniesionych na przejmującego.

Podpisy